

JÓKEDVŰ UDVARIASSÁG

Van törvény és szabály. Van etika és etiket. A világ legelső írott illemtana meglepően rövid volt. Úgy hívták, hogy: »Tíz-parancsolat«. Azóta sok minden változott s noha az örökérvényű alapelvek megmaradtak, a kis magból óriási, lombos fa lett, amelynek ágait hol »Büntető Törvény Könyvinek, hol pedig »Első Vásárhelyi Tekézőegylet Alapszabályaidnak nevezik. Az élet és a világ tele van szabályokkal, törvényekkel, rendeletekkel és szokásokkal. Ezek néha egyeznek, néha pedig ellenkeznek egymással. Az ellentétek elsimítása, a különféle, egymásnak ellentmondó szabályoknak összeegyeztetése körülbelül főfeladata a földön élő embernek. *Nem mindig szabad az, ami illik és nem mindig illik az, ami szabad.* Általános érvényű illemtant, olyat, amely megtiltja a lopást, de egyúttal a kézcsókról is intézkedik, amely kárhoztatja a gyilkosságot, de egyúttal

az etiketszerű bemutatkozás és az udvarias szaktítás szabályait is tanítja, eddig még nem írtak. Nem is fognak.

Az emberiség azonban mégis halad. Új mentalitás van kialakulóban a mai kor polgári elemeiben. Amolyan szélesebb alapokra helyezett illeten. »Lehetőleg ne öljük meg egymást, de ha mégis elkerülhet-

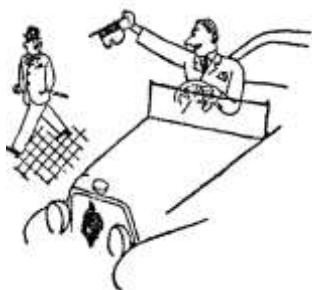
len, akkor legalább tegyük udvariasan, vagyis könnyítsük meg egymás életét és halálát« — ez az alapgondolata a modern polgári etiketnek. Udvariasabb, komolyabb, mélyebb, őszintébb és főleg abban különbözik az elmúlt évtizedek és évszázadok illemszabályaitól, hogy nincsenek merev formái. Az emberek csalódtak a paragrafusokban és paktumokban, ezért valahogy megszűntek szabályokban gondolkodni. Nem szívesen alkalmazkodnak törvényenkívüli paragrafusokhoz, felfogásuk lazább — vagyis jobban simul az adott helyzethez.

A mai kor udvarias polgára számára sok minden nem probléma többé, ami súlyos gondokat és telesírt zsebkendőket okozott nagyszüleinknek. Nem probléma többé a névjegy nagysága, csak az a fontos, hogy olvasható, tiszta legyen és megadja a szükséges felvilágosításokat. Nem gond többé, hogy hova mehet és hova nem mehet egyedül a jólnevelt hölgy, mert ma már mindenütt egyedül jelenhetik meg, ahol szívesen látnák a férjével együtt is.

Divat az *őszinteség*. De vigyázzunk: nem a teljes, csontig ható szókimondás, hanem az a bizonyos tárgyilagos, »másodfokú« *őszinteség*, amely megengedi, hogy mindenről beszéljünk, ami jól esik nekünk és azoknak, akik hallgatnak. Az udvarias ember majdnem őszinte, sőt drasztikus is lehet, de goromba soha. A gorombaság, a kellemetlen szókimondás lehet irodalmi irányzat, de sosem társadalmi érintkezési forma. Itt történt a legtöbb tévedés az utolsó tíz esztendőben. A gorombaságot összetévesztették az eredetiséggel, amely csakugyan divat, sőt individuálisan polgári szabály is. A legkényelmesebb formája a látszólagos eredetiségnek a goromba szókimondás, amelynek azonban semmi köze a tárgyilagos őszinteséghez és a szubjektív eredetiséghez.

Illik *tárgyilagossá* lenni. De csak akkor, ha senkinek sem esik rosszul és nekünk kárt nem okoz. Modern nő például nem titkolja, hogy festi a haját. Modern férfi nem titkolja, ha nincsen pénze, de viszont nem is él vissza ezzel, nem vágja senkinek a fejéhez, nem gyárt elméletet, hanem kijelenti, hogy rövidesen megszűnik a szegénysége. Nem haragszik arra, akitől kölcsönkér és bocsánatot kér attól, akit anyagilag segíyez. Ha gazdag, elégedettsége mellett kissé resteli magát emiatt, de azért nem alapít jótékony egyesületeket.

Általában a válság idejében a többség érzése szerint nem illik túlságosan gazdagnak lenni, de udvariatlanság eltitkolni a pénzt. Viszont az anyagi jólét *fokozott tapintatosságra* kötelez. Ma például az autóban ülő ember köszön előre, ha igazán udvarias és jómodorú és nem várja meg, amíg szegény gyalogjáró ismerőse emeli meg irigykedve a kalapját. Mindig annak van igaza, aki gyalog jár

és az autós ember előreköszönésével mintegy szimbolikusan igyekezik kiegyenlíteni a nem mindig indokolt vagyoni különbséget.

Mert ez is szabálya a modern udvariasságnak. *Ellentéteket elsimítani!* A szegény nem

»nézze, jóember« többé, hanem »teljesen átérzem az Ön helyzetét, uram«.

Ne haragudjatok, hogy gazdag vagyok és igyekeztek megbocsátani! — ezt a jelmondatot viseli ma gomblyukában a jómódú úriember és nem jár a külvárosba a szegényeihez. Mást azonban nem illik gomblyukban viselni, sem virágot, sem politikai véleményt, sem magánügyet. Azért nem, mert a politikához túl nagy, a magánügyhöz pedig túl kicsi a gomblyuk. (A klub- és párt-tagság jelvénye nem esik ez alá a megítélés alá.)

Nem probléma többé, hogy *a férfi melyik oldalán haladjon a nő*. A hölgyet lehetőleg mindig a napos, azaz kellemesebb és védettebb oldalunkra engedjük, kivételt csak idősebbekkel teszünk, akik még ragaszkodnak Knigge-hez.

Villamoson, autóbuszon a modernül udvarias ember csak idősebb nőknek és férfiaknak *engedi át a helyét*, társadalmi állásra való tekintet nélkül. Akár parasztasszony, akár ősz csillagkeresztes hölgy az illető, szó nélkül felállunk, lehetőleg úgy, hogy az érdekelten kívül senki se vegye észre. Tüntetni az udvariassággal nem szokás már. Betegeket, rokkantakat és »karonülő« gyerekekkel felszálló embereket sem hagyunk állni.

Ezzel szemben nem illik a helyátengedést ki-provokálni. Akármennyire hölgyek és kövérek is vagyunk, nem szabad parancsoló tekinteteket lövelni és méltatlankodóan orrlyukakat tágítani. Aki erről nem tud lemondani, utazzék saját autón vagy taxin.

A háborúelőtti idők illemtanai hosszú fejezeteket szenteltek a »látogatás« nevű szertartásnak. Ma azonban inkább »összejönnek« az emberek, mint látogatnak. A »vizit« ceremóniája lényegesen leegyszerűsödött: a látogató becsenget, bemegy, köszön, leveti a kabátját, belép a kombinált szobába, leül a reklamiére és rátér a tárgyra. Ennyi az egész.

A látogatót többnyire *meg is kínálták* valamilyen étellel vagy itallal. A modern polgári etiket szerint majdnem mindegy, hogy mivel tápláljuk vendégünket, csak az a fontos, hogy az étel ízletes és tálalása ne legyen fárasztó, hanem gyors és egyszerű.

Annyira megváltoztak a viszonyok, hogy még zsíroskenyérrel is nyugodtan kínálhatunk meg bárkit, ha jókedvűen, sóhajok nélkül és étvágygerjesztően tesszük. Arról, ami az

asztalon van, keveset beszélünk, nem dicsérjük és nem szidalmazzuk. A túlzott kínálást mellőzzük, vendégeink étvágyát diszkréten, szinte titokban elégítjük ki.

A vendég nagyobbarányú látogatások után általános magyar szokás szerint, amin az egész világ őszintén csodálkozik, sőt mulat, *borraivalót* helyez el az előszobában a személyzet számára. Ezt azonban csak olyan helyen tegyék, ahol csakugyan van velünk dolga a személyzetnek. Viszont nem illik borraivalóstányért túlságosan feltűnő helyre tenni; az előszoba nem zenés kávéház kijárata.

A *vendég* ne lépjen be égő cigarettával és előre elkészített mondatokkal az idegen lakásba. Égő cigarettával üzleti tárgyalásra belépni: harmadfokú hiba. Nem tartóztatunk senkit és nem várjuk el senkitől, hogy tartóztasson. Pontosan addig maradjunk, ameddig szükség van reánk és a házigazda első ki nem mondott szavára azonnal felállunk és elbúcsúzunk. Az elfogyasztott ételleket nem köszönjük meg, legfeljebb kijelentjük, hogy kitűnően éreztük magunkat. De még ez sem fontos.

Szerencsekívánó-, üdvözlő- és részvétlátogatásoknál arra ügyelünk, hogy lehetőleg pontosan azt mondjuk, amit érzünk. Inkább kevesebbet dadogjunk, mint valószínűtlenül sokat. Ne legyünk kínszerények és kerüljük a körülményes kifejezés-módokat. Azonkívül — bár nagyon kézenfekvő, könnyű és kényelmes — fájdalmas esetekben bölcsék se legyünk. A szerénység, a körülményesség és a bölcsesség senkinek sem okoz örömet, mert kényelmetlen és unalmas.

Élénk érdeklődéssel hallgatjuk, amit a látogatónk mond, de csak akkor faggatjuk ki *vagyoni*

viszonyai felől, ha ennek a kérdésnek a tisztázása elengedhetetlenül fontos.

Hölgyek jelenléte csak udvariasságra kötelez, *udvarlásra* nem. Általában igyekezzünk minden úgynevezett udvarlást mellőzni. A modern ember a szerelmet nem tekinti társadalmi ügynek és nem ünnepli nyilvánosan. Fokozott érdeklődést másnemű emberekkel szemben csak akkor mutatunk, ha tényleges céljaink vannak. Ezeket viszont feles-

leges túlzottan leplezni. Legjobb, ha ilyenkor is a másodfokú őszinteséget alkalmazzuk. Ma már a legtöbb ember van annyira felnőtt, hogy az érdeklődés nem bántja, a tagadó és megtagadó válasz nem sérti.

A hölgyek se tekintsék az udvarlást a másneműek közötti társadalmi érintkezés egyetlen formájának. Ne várják el mindenáron, hogy szórakoztassák őket és bókok özönét zúdítsák rájuk. Szórakoztatni senkit sem kell, elég, sőt néha sok is, ha igyekszünk a legkedvezőbb oldalunkról mutatkozni. A *kézcsók* elavult üdvözlési forma. Csak akkor csókolunk, ha szeretünk, önzetlen hódolatunkat pedig szavakkal vagy tettekkel és nem hangozó cuppanással fejezzük ki. Ha azonban nem tudunk megküzdeni a hagyományokkal, akkor legalább ne hámozgassuk a kesztyűt a csókranyújtott kézről. Egyébként mindenben alkalmazkodunk a *higiéne* követelményeihez. Akármit is teszünk, ha

egészségesen tettük — nem vétettünk senki és semmi ellen. Ez a legforradalmibb vívmánya a modern polgári etiketnek.

Szeressük az életet, de ne legyünk műkedvelők. Az író ne operáljon vakbelet és a sebész ne írjon regényt. A női mivolt nem kötelez zongorázásra. Dilettáns szegények se legyünk. Aki sír, legtöbbször gyanús, hogy füllent. Igazi szegény ember a rendőrség életvédelmi osztályán szerepel és rosszul fejezi ki magát. Ha elveszítjük a vagyonunkat, akkor igyekezzünk újat szerezni, de a mások előtt való síráshoz nincsen jogunk. Jókedvűen, illetudóan foglalkozunk az étellel és próbáljuk megérteni.

Optimizmus a legnagyobbfokú udvariasság.

